

Handlingsplan mot narkotika

Till socialutskottet

Proposition 2001/02:91 Nationell narkotikahandlingsplan har hänvisats till socialutskottet. Socialutskottet beslutade den 29 januari 2002 att bereda justitiekommittén tillfälle att yttra sig över propositionen jämte eventuella motioner.

Med anledning av propositionen har väckts elva motioner, So25–35.

Propositionen föranleder följande yttrande från justitiekommittén.

Till yttrandet har fogats 15 avvikande meningar samt fyra särskilda yttranden.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen presenterar i propositionen en nationell handlingsplan mot narkotika. Syftet är att redovisa regeringens syn på den samlade narkotikapolitiken samt att lägga fast grundvalarna för hur en förstärkning av samhällets insatser under åren 2002–2005 skall genomföras samt för hur insatserna skall följas upp. Förslagen grundar sig på Narkotikakommissionens betänkande Vägvalet – Den narkotikapolitiska utmaningen (SOU 2000:126).

I propositionen föreslås att målet för den svenska narkotikapolitiken även i fortsättningen skall vara ett narkotikafritt samhälle. Huvudinriktningen för narkotikapolitiken skall vara målinriktade och samordnade insatser för att begränsa både utbudet och efterfrågan av narkotika. Förstärkta insatser behövs för att förstärka den politiska prioriteringen av narkotikafrågan, förbättra samarbetet mellan olika myndigheter och mellan myndigheter och organisationer, förbättra det förebyggande arbetet genom bl.a. metod- och kompetensutveckling, utveckla vårdinsatserna genom bl.a. metod- och kompetensutveckling samt forskning, utveckla behandlingsperspektivet inom kriminalvården, effektivisera insatserna på kontrollområdet, förbättra metoderna för att följa narkotikautvecklingen och samhällets insatser samt för att öka det internationella samarbetet.

Regeringen föreslår att lagen (1996:1156) om receptregister ändras så att receptregistret får användas av Socialstyrelsen för tillsyn över enskild läkares

och tandläkares förskrivningar av narkotiska läkemedel. Regeringen föreslår också att registret får innehålla förskrivarkod och att förskrivares identitet får användas som sökbegrepp. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2002.

Slutligen har regeringen enligt propositionen för avsikt att tillsätta en särskild nationell narkotikasamordnare som får i uppgift att genomföra och följa upp handlingsplanen. För genomförandet av handlingsplanen avsätts 325 miljoner kronor under tre år.

Utskottet

Yttrandets omfattning

Utskottet begränsar sitt yttrande till sådana frågor som ligger inom utskottets beredningsområde och som med ett par undantag behandlas i propositionen. I undantagsfallen har frågan dock varit aktuell i Narkotikakommissionen. Förutom inriktningen av handlingsplanen i stort rör dessa frågor insatser mot utbudet av narkotika samt kriminalvårdens insatser. I anslutning här till behandlas ett antal av de motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. Dessa yrkanden framgår av en förteckning till detta yttrande över behandlade förslag. Övriga motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen föranleder inte något yttrande från utskottets sida. Härutöver behandlar utskottet ett antal motioner väckta under allmänna motionstiden år 2001 som då remitterades till justitieutskottet och som avser frågor som tas upp i propositionen eller på annat sätt rör åtgärder mot narkotika. Dessa överlämnas nu – under förutsättning av socialutskottets medgivande – till socialutskottet. Även dessa motioner framgår av förteckningen.

En nationell narkotikahandlingsplan

Regeringen tillsatte i maj 1998 en särskild narkotikakommission med uppdrag att göra en utvärdering av samhällets narkotikapolitiska insatser sedan mitten av 1980-talet, då en sådan senast gjordes. Med utgångspunkt från denna utvärdering fick kommissionen i uppdrag att lägga fram förslag till sådana effektiviseringar av narkotikapolitiken som den fann möjliga. Översynen skulle omfatta lagstiftningen inom området samt insatser för att förebygga missbruk och rehabilitera narkotikamissbrukare och insatser för att begränsa tillgången på narkotika (dir. 1998:18). I april 2000 beslutade regeringen – efter ett tillkännagivande från justitieutskottet – om tilläggsdirektiv angående kriminalvårdens behandlingsinsatser (dir. 2000:29).

I januari 2001 överlämnade Narkotikakommissionen sitt slutbetänkande Vägvalet – Den narkotikapolitiska utmaningen (SOU 2000:126). Detta byggde delvis på de 13 diskussionspromemorior kommissionen presenterat under utredningsarbetets gång. Vidare lämnade kommissionen i augusti 1999 ett delbetänkande om narkotikastatistik (SOU 1999:90).

Vad gäller innehållet i den svenska narkotikapolitiken påtalade Narkotikakommissionen stora brister. Inte minst ansåg kommissionen detta gälla i den struktur som finns för att bekämpa narkotikaproblemet, främst inom det förebyggande arbetet och inom den vård och behandling som i dag erbjuds missbrukare. Redan den omständigheten att fler ungdomar än tidigare har en mer tillåtande attityd till narkotika visar, enligt kommissionen, att det förebyggande arbetet inte når fram i tillräcklig utsträckning. Såvitt gäller vård och behandling för narkotikamissbrukare är det ett område som varit föremål för omfattande nedskärningar och nedprioriteringar i landets kommuner. På många håll såg kommissionen att kontinuiteten i verksamheten gått förlorad och konstaterade också ett behov av kompetensutveckling inom dessa områden. Även myndigheterna på kontrollområdet har fått vidkännas nedskärningar och andra förändringar under senare år. Narkotikakommissionen fann att det inom dessa myndigheter emellertid inte råder någon oklarhet kring sådana frågor som syfte, mål och medel för narkotikabekämpningen.

Karakteristiskt för den svenska politiken är att den bygger på en balans mellan insatser ägnade att dämpa efterfrågan och begränsa tillgången på narkotika. Balansen mellan olika åtgärdsområden, ansåg kommissionen, har förskjutits. Framför allt har alltså det förebyggande arbetet liksom vård- och behandlingsinsatserna försvagats.

Mot bakgrund av de brister som Narkotikakommissionen påtalat presenterar regeringen i propositionen sitt förslag till nationell handlingsplan mot narkotika. Redan i inledningen slås fast att målet för den svenska narkotikapolitiken även i fortsättningen skall vara ett narkotikafritt samhälle. I propositionen lägger regeringen fast grundvalarna för hur en förstärkning av samhällets insatser under åren 2002–2005 skall genomföras. För att återställa balansen i den svenska narkotikapolitiken krävs enligt regeringen en förstärkning av det förebyggande arbetet och av vård- och behandlingsinsatserna. Det skall dock inte ske genom att trappa ned på de åtgärder som syftar till att minska tillgången på narkotika; balansen måste finnas på en hög – inte på en låg – kvalitativ nivå.

Huvuddragen i handlingsplanen bygger på en förstärkt politisk prioritering av narkotikafrågan, förbättrat samarbete mellan olika myndigheter och mellan myndigheter och organisationer, metod- och kompetensutveckling, forskning, förbättrade metoder för att följa narkotikautvecklingen och samhällets insatser samt ett ökat internationellt samarbete. Tyngdpunkten på de förstärkta insatser som regeringen anser bör genomföras ligger på insatser mot efterfrågan: förebyggande insatser, tidiga insatser samt vård och behandling av missbrukare. Vidare läggs stor tyngd i den nationella handlingsplanen på att förstärka kriminalvårdens behandlingsinsatser.

Utskottet anser för sin del att det inte råder någon tvekan om att det övergripande målet för narkotikapolitiken även fortsättningsvis skall vara ett samhälle fritt från narkotika. Genom de förslag som regeringen lägger fram i propositionen kommer samhällets samlade insatser att förstärkas på ett sätt som utskottet finner angeläget. Utskottet delar också uppfattningen att det i

första hand är det förebyggande arbetet liksom vård- och behandlingsinsatserna som måste förstärkas. Särskilt vill utskottet här understryka de insatser som rör kriminalvårdens behandlingsinsatser.

Tyngdpunkten i handlingsplanen ligger på det förebyggande området. Detta är dock – vilket förespråkas i motion So34 (m) yrkande 1 – ingen anledning att avslå propositionen. Samtidigt vill utskottet peka på vikten av att åtgärderna mot utbudet av narkotika inte kommer i skymundan. Även om dessa frågor fått ett förhållandevis litet utrymme i propositionen får man enligt utskottet förutsätta att dessa får vederbörlig uppmärksamhet i arbetet med att genomföra handlingsplanen. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att insatserna mot narkotika redan är en prioriterad uppgift inte bara för kriminalvården utan också för t.ex. polisen och åklagarverksamheten.

Mot bakgrund av det sagda övergår utskottet här till vissa enskildheter i handlingsplanen i vilka motionsyrkanden väckts som faller under justitieutskottets beredningsområde.

Tidiga insatser

Drogtester av barn under 15 år

Genom att fängelse infördes i straffskalan för eget bruk av narkotika år 1993 blev det möjligt för polisen att ta urin- eller blodprov för att kontrollera och säkra bevisning om ett misstänkt narkotikabrott. Syftet med lagändringen var framför allt att genom en tidig upptäckt ge möjligheter att ingripa tidigt och därigenom förhindra att unga människor fastnar i missbruk.

Den bestämmelse som tillämpas vid sådan provtagning är 28 kap. 12 § rättegångsbalken enligt vilken den som skäligen kan misstänkas för ett brott på vilket fängelse kan följa får kroppsbesiktigas för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredningen om brottet. Om den misstänkte inte har fyllt 21 år finns särskilda bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, som i dessa delar ersätter rättegångsbalkens regler. Enligt lagen gäller bl.a. att om någon är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott på vilket fängelse kan följa får, om det finns särskilda skäl beslag, husrannsakan och kroppsvisitation enligt bestämmelserna i rättegångsbalken företas mot den unge. Däremot saknas möjligheten till kroppsbesiktning av barn under 15 år.

I motionerna So26 (m) (delvis), So30 (fp) yrkande 12, So31 (m) yrkande 4, So35 (kd) yrkande 9, Ju285 (m) yrkande 4, Ju389 (kd) yrkande 5 och So371 (m) yrkande 4 begärs möjligheter för polisen att ta blodprov och urinprov på barn under 15 år i syfte att klarlägga om barnet använt narkotika. I motionerna So27 yrkande 7, So34 yrkande 7 och Ju322 yrkande 4 (samtliga m) begärs en sådan möjlighet från tolv års ålder. Syftet med provtagningarna är att ett begynnande missbruk skall kunna upptäckas så tidigt som möjligt.

Frågan om drogtester av barn under 15 år behandlas inte i propositionen.

När det gäller barn och ungdomar anför regeringen att det finns två grundprinciper i arbetet med ungdomar som har påbörjat ett missbruk: tidig upptäckt och tydlig reaktion. För att kunna nå de ungdomar som har börjat experimentera med narkotika måste det finnas ett fungerande skyddsnät omkring dem i skolan, lokalsamhället och ett strukturerat samarbete mellan socialtjänst, polis, skola, fritidsverksamhet och frivilligorganisationer. Regeringen föreslår i propositionen förstärkta insatser för att råd, stöd och hjälp skall nå människor i ett så tidigt stadium av missbruket som möjligt. Detta innefattar även insatser riktade mot föräldrar.

Utskottet har vid ett flertal tidigare tillfällen behandlat frågan om att införa drogtester av barn under 15 år. En mer utförlig beskrivning av gällande rätt finns i betänkande 1996/97:JuU12 s. 11 f. Utskottet har härvid hänvisat till förarbetena till bestämmelsen om beslag, husrannsakan och kroppsvisitation i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare då den infördes år 1985 (prop. 1983/84:187, bet. 1984/85:JuU6, rskr. 1984/85:37). Där anfördes att det fick anses tveksamt i vilken utsträckning tvångsmedel som beslag, husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning fick användas mot den som var misstänkt för brott och som inte fyllt 15 år. När det gällde kroppsbesiktning framstod det praktiska behovet av att använda det tvångsmedlet som ganska ringa beträffande den ifrågavarande ålderskategorin. Dessutom kunde lämpligheten sättas i fråga av att använda kroppsbesiktning i fråga om barn som befann sig i förpuberteten och i en känslig period av sin utveckling. Tvärtom var ett särskilt hänsynstagande till den personliga integriteten påkallad. Kroppsbesiktning borde alltså inte få företas i fråga om denna ålderskategori. De tvångsmedel som borde komma i fråga mot barn under 15 år var således beslag, husrannsakan och kroppsvisitation. De borde dock tillämpas restriktivt (a.a. prop. s. 28 f).

Utskottet har under senare år funnit att de skäl mot kroppsbesiktning av barn under 15 år som anfördes i propositionen alltså är giltiga. Sedan Narkotikakommissionen tillsattes har hänvisats till arbetet i den samt senast i betänkande 2000/01:JuU13 s. 14 till beredningen av kommissionens betänkande. I detta tog kommissionen ställning mot att införa en möjlighet till drogtest av barn under 15 år. Kommissionen fann i sina överväganden att de eventuella vinster en sådan möjlighet skulle kunna leda till inte kan anses stå i rimlig proportion till det ingrepp som ett tvångsvis drogtest utgör för barnet. Narkotikakommissionen ansåg att de argument som framfördes till stöd för att inte tillåta kroppsbesiktning av barn under 15 år fortfarande är giltiga, även om behovet av att använda ett sådant tvångsmedel möjligen kan vara något större i dag. Kommissionen framhöll att man i sammanhanget skall hålla i minnet att en kroppsbesiktning i de aktuella fallen skall ske i brottsutredande syfte. När det gäller barn under 15 år, som alltså inte är straffmyndiga, ansåg kommissionen det inte vara rimligt att med hjälp av ett straffprocessuellt tvångsmedel utreda ett brott som består i ett eget bruk av narkotika. Här erinrade kommissionen särskilt om att när det gäller de mindre ingripande tvångsmedel som får tillämpas mot barn under 15 år – beslag, husrannsakan

och kroppsvisitation – gäller att de skall tillämpas restriktivt och endast vid misstanke om allvarlig brottslighet eller brottslighet av större omfattning. Eget bruk av narkotika är enligt gällande rätt inte att betrakta som ett allvarligt brott; en annan sak, underströk kommissionen, är att det utgör ett svårt socialt problem. Att en så ung person som nu är i fråga, avslutade kommissionen, befinner sig i sådana omständigheter att det skulle vara aktuellt med att tvångsvis utföra ett drogtest utgör också ett fullt tillräckligt skäl för socialtjänsten att utreda det aktuella barnets levnadsförhållanden.

Utskottet finner för sin del att de skäl som anförts mot att införa drogtest av barn under 15 år alljämt är bärkraftiga. Som Narkotikakommissionen framhållit bör misstanken om att ett barn missbrukar narkotika leda till åtgärder, oavsett om något drogtest föreligger. Utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till motionerna So26, So27, So30, So31, So34, So35, Ju285, Ju389, Ju322 och So371 i här berörda delar.

Insatser mot utbudet

Organisation och metoder

I några motioner behandlas frågor om polisens organisation och metoder. I motionerna So27 (m) yrkande 16, So30 (fp) yrkande 5, So34 (m) yrkande 8 och Ju322 (m) yrkande 2 anser motionärerna sålunda att det inom polisen bör finnas specialiserade narkotikaenheter. I andra motionsyrkanden tas frågor upp om polisens resurser. I motion So29 (s) yrkande 3 föreslås en inventering av behovet av mer resurser till bl.a. polisen. I motionerna So31 yrkande 6 och So34 yrkande 10 (båda m) krävs ökade resurser till fler poliser. Också i So35 (kd) yrkandena 10–12 krävs ökade resurser, bl.a. för att polisen skall kunna arbeta med förebyggande arbete i skolorna. För att frigöra resurser till detta anser motionärerna bl.a. att det bör anställas fler civila inom polisen. Slutligen anser motionärerna i So28 (c) yrkande 10 att utbildningen av narkotikahundar hos bl.a. polisen skall öka.

Regeringen avser att ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att inom ramen för sin löpande inspektionsverksamhet göra en särskild inspektion för att se till att polisens narkotikabekämpning bedrivs på ett effektivt sätt. Syftet är att se hur arbetet mot narkotikabrottsligheten är organiserat och dimensionerat samt hur de olika nivåerna samverkar. Härtill aviserar regeringen att den kommer att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera effekterna av polisens arbete för att bekämpa narkotikabrottsligheten. Uppdraget till Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet avses enligt regeringen ge en god bild av vilka förbättringar som kan behövas för att polisens arbete mot narkotikabrottsligheten skall kunna utvecklas vidare.

Utskottet vill för egen del understryka vikten av att polisens resurser används på ett sådant sätt att brottsbekämpningen blir så effektiv som möjligt. De uppdrag som regeringen nu kommer att lämna Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet bör enligt utskottets mening kunna utgöra ett värdefullt underlag för att ytterligare kunna effektivisera polisens arbete mot narko-

tika. Härvid kan man förutsätta att sådana frågor som tas upp i motionsyrkandena kommer att beröras. Utskottet föreslår mot den bakgrunden att socialutskottet avstyrker bifall till motionerna So27, So28, So29, So30, So31, So34, So35 och Ju322 i här behandlade delar.

Särskilda spaningsmetoder, m.m.

I motionerna So28 (c) yrkande 11 anser motionärerna att buggning skall tillåtas vid misstänkt grov brottslighet. Vidare begärs i motion So34 (m) yrkande 9 att förutsättningarna för hemlig teleavlyssning liksom för förverkande skall utredas.

Såvitt gäller de s.k. särskilda spaningsmetoderna har regeringen i propositionen förklarat att den inte har för avsikt att i detta sammanhang vidta några åtgärder.

Vad först gäller buggning och hemlig teleavlyssning var dessa frågor föremål för utskottets och riksdagens överväganden så sent som i februari 2002. Då avstyrktes bifall till motsvarande motionsyrkanden med hänvisning till att frågan om hemliga tvångsmedel för närvarande bereds i Regeringskansliet. Så är alltså fallet. Justitieutskottet föreslår mot denna bakgrund att också socialutskottet avstyrker bifall till motionerna So28 och So34 i dessa delar.

Bestämmelserna om förverkande har nyligen varit föremål för översyn. Den s.k. Förverkandeutredningen överlämnade i december 1999 sitt betänkande Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147) till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats och bereds i Justitiedepartementet. Utskottet anser att detta arbete inte bör föregripas och föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till motion So34 i denna del.

Kräkmedel

I motionerna So27 yrkande 11 (delvis) och So34 yrkande 14 (båda m) anser motionärerna att kräkmedel skall tillåtas vid kroppsbesiktning av den som är misstänkt för narkotikalangning. Motsvarande yrkande finns i motion So30 (fp) yrkande 6.

Frågan om användning av kräkmedel i brottsutredande syfte har varit aktuell i olika sammanhang under senare år. Bakgrunden är att narkotikaförsäljare i framför allt storstäderna ofta förvarar sitt varulager, främst kapslar av heroin, i munnen, för att kunna svälja narkotikan om polis närmar sig.

I proposition 1993/94:24 rörande de senaste ändringarna i bestämmelsen om kroppsbesiktning påpekades, med hänvisning till att en tvångsmedicinering innebär ett mycket allvarligt ingrepp i den kroppsliga integriteten, att mycket starka skäl krävs för att införa en sådan möjlighet till medicinering. Vid en sådan bedömning måste brottsbekämpande effektivitetshänsyn träda tillbaka och något förslag om tvångsmedicinering lades därför inte fram i den propositionen. Justitieutskottet förklarade sig inte ha någon annan uppfattning, och riksdagen ställde sig bakom uttalandet (bet. 1993/94:JuU7 s. 7, rskr. 67). Därefter har utskottet vid ett par tillfällen tagit ställning till yrkanden om

att tillåta kräkmedel och då inte funnit skäl att frångå sin tidigare uppfattning (senast bet. 1997/98:JuU24 s. 14 f).

När frågan senast var aktuell i utskottet hänvisade utskottet till beredningen av Narkotikakommissionens betänkande (bet. 2000/01:JuU32 s. 13 f). I detta föreslog kommissionen att det i narkotikastrafflagen skulle tas in en bestämmelse om att den som är skäligen misstänkt för narkotikabrott som inte är ringa skall kunna ges läkemedel eller liknande vid en kroppsbesiktning. Avsikten är att det vid skälig misstanke om försäljning av narkotika skall kunna fattas beslut om att använda kräkmedel eller liknande vid kroppsbesiktning i sådana fall där det i dag beslutas om att placera den misstänkte på s.k. tulltoalett (SOU 2000:126 s. 208 f).

Regeringen finner i propositionen att det inte framkommit något skäl av tyngd för att nu frångå vad som uttalades när frågan senast var föremål för regeringens bedömning. Med hänsyn till framför allt det starka skydd som måste finnas för den kroppsliga integriteten är regeringen inte beredd att föreslå någon möjlighet till tvångsmässig medicinering i samband med kroppsbesiktning.

Utskottet delar denna uppfattning och föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till motionerna So27, So30 och So34 i dessa delar.

Straffskalor, m.m.

I några motioner tas upp frågor om straffskalor och därmed sammanhängande frågor vid narkotikabrott. Sålunda begärs i motion So27 (m) yrkande 15 en möjlighet att döma ungdomar till programverksamhet inom socialtjänsten i stället för böter vid ringa narkotikabrott. I motion So34 (m) yrkande 15 (delvis) anser motionärerna att maximistraffet för ringa narkotikabrott skall höjas till fängelse ett år för att möjliggöra dom med vård. I motionerna So34 yrkande 15 (delvis) och Ju322 yrkande 7 (båda m) begärs att det skall införas livstids fängelsestraff för grovt narkotikabrott.

Frågor om straffskalor och därmed sammanhängande frågor behandlas inte i propositionen. Narkotikakommissionen fann under sitt arbete inte anledning att föreslå förändringar i de nu gällande straffbestämmelserna i narkotikastrafflagen. Det innebar bl.a. att kommissionen inte ansåg det finnas skäl att införa livstids fängelse i straffskalan för grovt narkotikabrott. Vidare fann kommissionen inte annat än att den straffmätning som tillämpas i narkotikamål i dag får anses vara lämplig.

Inte heller utskottet ser anledning att ändra straffskalorna – eller tillämpningen av desamma – för vare sig ringa eller grovt narkotikabrott. Utskottet vill här peka på att de yngsta lagöverträdarna redan i dag kan överlämnas till socialtjänsten för vård och behandling om det finns en social problematik. Regeringen avser också att under innevarande år tillsätta en utredning som skall göra en total översyn av påföljdssystemet för unga lagöverträdare.

När det gäller yrkandet om livstidsstraff har utskottet under 1990-talet i princip årligen haft att ta ställning till denna fråga, senast i betänkande 2000/01:JuU14. Utskottet har vid samtliga tillfällen konstaterat att de straff

som mäts ut för grovt narkotikabrott regelmässigt är långa och att något behov av ytterligare straffskärpningar inte ansetts föreligga. Det har också hänvisats till att införandet av livstidsstraff som påföljd för grovt narkotikabrott inte ligger i linje med 1980-talets reformarbete på påföljdssystemets område med att utmönstra de tidsobestämda straffen. Under senare år har hänvisats till Narkotikakommissionens uppdrag och beredningen därav.

Mot bakgrund av vad som anförts anser utskottet att socialutskottet bör avstyrka bifall till motionerna So27, So34 och Ju322 såvitt dessa avser frågor om straffskalorna för narkotikabrott och deras tillämpning.

I motion Ju211 (m) begärs skärpta straff för hantering av växtdrogen kat.

Även om missbruket av växtdrogen kat inte är lika utbrett i Sverige som missbruket av cannabis vållar det stora problem i vissa grupper i samhället. Narkotikakommissionen ansåg det finnas anledning att diskutera om man hittills inte sett för milt på hanteringen av kat. För att ett brott av normalgraden skall föreligga krävs ett innehav av minst 2 kilo kat, och gränsen för grovt brott synes i praxis vara 400 kg. Kommissionen ansåg att dessa mängder framstår som höga och att gränserna därför bör sänkas (se SOU 2000:126 och diskussionspromemoria nr 11 s. 14 f).

Utskottet har tidigare behandlat ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella och hänvisade då till beredningen av Narkotikakommissionens betänkande (se bet. 2000/01:JuU14 s. 39). Som nämnts ovan behandlas frågan emellertid inte i propositionen.

Utskottet kan instämma i att de mängder som konstituerar framför allt grovt narkotikabrott avseende kat synes stora. Det måste emellertid enligt utskottet, som erinrar om förbudet mot lagstiftning genom motivuttalanden, ankomma på rättstillämpningen att utifrån farlighetsbedömningar och annat rörande narkotiska preparat närmare avgöra vilka mängder som i praktiken bör utgöra gränsen för de olika brottstyperna. Det kan här nämnas att Riksåklagaren i sitt remissvar över Narkotikakommissionens betänkande också anförde att han avser att verka för att den gräns för ringa narkotikabrott som för närvarande gäller för kat – och också för cannabisharts – sänks, bl.a. genom Riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen (RÅ dnr 2001/0269).

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionsyrkandet inte bör föranleda något riksdagens uttalande. Utskottet anser sålunda att socialutskottet bör avstyrka bifall till motion Ju211.

Slutligen anser motionärerna i motion So35 (kd) yrkande 13 att man vid straffmätningen i stället för mängden narkotika i vikt borde räkna ut hur många missbruksdoser man kan få ut av ett beslagtaget parti och bestämma straffets längd utifrån detta. – Här bör nämnas att det i huvudsak är mängden narkotika som styr straffmätningen, dock att även andra omständigheter skall beaktas, såsom t.ex. gärningsmannens ekonomiska bevekelsegrunder eller narkotikapreparatets speciella farlighet.

Också den fråga som tas upp i motionen behandlades av Narkotikakommissionen i samband med betydelsen för straffmätningen av narkotikans renhetsgrad (se diskussionspromemoria nr 11 s. 17). Här konstaterade kom-

missionen att om narkotikan är ovanligt ren, detta får utslag för straffets längd. Det vore, enligt kommissionen, emellertid att dra frågan alltför långt om man i varje enskilt fall skulle behöva företa omfattande utredningar om renhetsgraden av beslagtagna narkotika för att kunna bestämma t.ex. antalet missbruksdoser och därigenom straffets längd. Detta skulle kunna leda till en alltför matematisk eller schematisk tillämpning där andra omständigheter som är värda att beakta vid bestämningen av brottets svårhetsgrad riskerar att komma i skymundan. Vidare skulle utredningsresurser få läggas ned på sådana frågor, resurser som i stället kan användas för att utreda nya brott. Dessutom är det inte sällan så, att narkotikan redan överlåtits av den misstänkte, vilket gör det i det närmaste omöjligt att föra bevisning om vilken renhetsgrad narkotikan haft.

Narkotikakommissionen ansåg därför det vara en lämplig ordning att renhetsgraden kommer i beaktande på det sätt som förekommer i dag. Denna uppfattning delar utskottet, och utskottet anser att förslaget i motion So35 i denna del inte bör genomföras. Socialutskottet bör sålunda avstyrka bifall till densamma.

Kriminalvård

Allmänt om kriminalvårdens insatser

Utskottet noterar med tillfredsställelse att det i den nationella handlingsplanen läggs stor vikt vid kriminalvårdens insatser mot narkotikamissbruk, främst vid dess behandlingsinsatser. Sålunda understryker regeringen att kriminalvården har en viktig funktion att fylla i samhällets insatser mot narkotikamissbruket. Såväl häktes- och anstaltstid som tiden i frivård måste utnyttjas för att motivera missbrukare till behandling. Vid verkställighet av fängelsestraff och skyddstillsyn bör det erbjudas en missbrukarvård som vid behov fortsätter även efter verkställighetens slut. Redan från början av verkställigheten bör åtgärderna inriktas på att förbereda klienten för ett drogfritt liv i frihet.

Vidare understryks i propositionen att såväl intagna i anstalter och häkten som personalen som arbetar där har rätt till en narkotikafri miljö. Utgångspunkten skall enligt regeringen vara att intagna utan narkotikaproblem inte skall behöva komma i kontakt med narkotika, att missbrukare avskärs från tillförsel av narkotika och att intagna förhindras att bedriva narkotikahandel inom häktena och anstalterna samt ute i samhället. För att åstadkomma en narkotikafri miljö krävs enligt regeringen en kombination av kraftfulla motivations- och behandlingsinsatser samt väl avvägda kontrollåtgärder.

I ett flertal motioner tas upp frågor som gäller mer övergripande frågor rörande de insatser som vidtas inom kriminalvården. I motion Ju326 (s) yrkandena 1–3 begärs fler narkotikafria anstalter, särskilda motivationsprogram samt utbildning och kompetensutveckling för kriminalvårdens personal.

I motionerna So34 yrkandena 16 och 17, Ju322 yrkande 5 och Ju359 (alla m) krävs en narkotikafri anstalt inom varje kriminalvårdsregion. Sådana skall skapas genom ökad kontroll och ett ökat antal motivationsenheter. Vidare

anses att man bör upphandla vårdprogram till kriminalvården från externa vårdgivare.

I motionerna So35 yrkandena 15–19 och Ju424 yrkandena 9–12 och 14 (båda kd) krävs narkotikafria anstalter genom bl.a. ett ökat antal drogtestar av de intagna, sektionering och smågruppssystem, utökade möjligheter till bevakade besök samt genom utslusningsboende.

Också i motionerna So28 yrkandena 6 och 8 och Ju311 yrkande 9 (båda c) krävs narkotikafria anstalter, bl.a. genom utökade kontrollåtgärder och en ökad differentiering av intagna. Vidare anser motionärerna att samarbetet mellan myndigheter m.fl. måste öka för att förbättra situationen efter frigivningen.

Regeringen aviserar i propositionen 100 miljoner kronor till en särskild narkotikasatsning inom kriminalvården. Målsättningen är att samtliga narkotikamissbrukare som kommer i kontakt med kriminalvården identifieras, bl.a. genom uppsökande verksamhet på häkten, och utreds avseende problem och behov samt erbjuds adekvat vård. Vidare sätts som mål att missbrukarens problematik, behov och önskemål beaktas vid anstaltsplaceringen, att intagna som inte vill komma i kontakt med narkotika erbjuds en narkotikafri verkställighet, att de missbruksrelaterade programmen utvecklas och utvärderas samt att fler narkotikamissbrukare genomgår dessa program. I målsättningen ligger också att kraftigt minska införseln av narkotika på anstalter och häkten och att utveckla samverkan både inom och mellan lokala kriminalvårdsmyndigheter samt med andra myndigheter. Personalen skall också ha kunskaper som är relevanta för arbete med bl.a. motivation av missbrukare.

Enligt utskottets mening rymmer de väckta motionsyrkandena väl inom ramen för såväl de allmänna utgångspunkterna för handlingsplanen såvitt gäller kriminalvården som inom ramen för den särskilda narkotikasatsning som regeringen aviserar i propositionen. De får därför anses vara tillgodosedda och socialutskottet bör avstyrka bifall till motionerna So28, So34, So35, Ju311, Ju322, Ju326, Ju359 och Ju424 i nu behandlade delar.

För egen del vill utskottet vidare framhålla att de förslag till förstärkningar som regeringen nu presenterar ligger väl i linje med de krav som utskottet under en rad år framställt och som bl.a. tagit sig uttryck i de tilläggsdirektiv som gavs Narkotikakommissionen. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att så stor vikt lagts vid att förstärka kriminalvårdens insatser för att bekämpa narkotikamissbruket, främst genom utökade behandlingsinsatser.

§ 34-placeringar

Enligt 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt kan en intagen få tillstånd att vistas utanför anstalten om han då kan bli föremål för särskilda åtgärder som kan antas underlätta hans anpassning i samhället, t.ex. vård eller behandling mot narkotikamissbruk. Kriminalvården skall bära kostnadsansvaret för en intagen som placeras i vård utanför anstalten. Vid dagen för frigivning från fängelsestraffet övergår betalningsansvaret till kommunen som skall bära kostnaden till behandlingstidens slut. Placeringen måste därför alltid

planeras tillsammans med och godkännas av betalningsansvarig kommun som också ombeds lämna skriftliga ansvarsförbindelser för vårdkostnaderna efter frigivningen.

Frågan om betalningsansvaret för § 34-placeringarna och svårigheterna att få med socialtjänsten i planeringen av desamma har länge varit ett problem. Många kommuner har varit tveksamma att ta på sig ett sådant kostnadsansvar, särskilt i fall då man inte känner klienten sedan tidigare eller i de fall man tidigare flera gånger beviljat vårdinsatser för klienten.

I några motioner berörs frågan om de s.k. § 34-placeringarna. I motion So27 (m) yrkandena 12 och 14 anser motionärerna bl.a. att kriminalvården bör överta hela betalningsansvaret. I motionerna So28 yrkande 7 och Ju311 yrkande 10 (båda c) efterlyses förbättrat samarbete mellan kommuner och kriminalvård kring § 34-placeringarna.

Frågan om kostnadsfördelningen mellan kriminalvården och kommunerna har utretts vid flera tillfällen under senare år. Så föreslog Fängelseutredningen att kriminalvården skulle få ta över hela kostnadsansvaret för att på så sätt lösa problemet (SOU 1993:76). Flera remissinstanser, liksom regeringen, motsatte sig detta förslag då man var rädd för att detta skulle innebära att kommunerna skulle frånträda sitt ansvar för missbrukarvården. Narkotikakommissionen föreslog för sin del att kriminalvården skulle ges möjlighet att genomföra § 34-placeringar även utan ansvarsförbindelse från den intagnes kommun och att kriminalvården skulle ikläda sig ett kostnadsansvar för dessa placeringar även efter den villkorliga frigivningen. Ordningen var endast tänkt att tillämpas då ingen annan utväg stod till buds och skulle pågå under en tvåårig försöksperiod. Kriminalvårdsstyrelsen skulle därefter till regeringen redovisa sina erfarenheter när det gäller art, omfattning, utveckling och kostnader. Även detta förslag har mött viss kritik.

Regeringen anser i propositionen att Narkotikakommissionens betänkande inte utgör ett tillräckligt underlag för att regeringen nu skall kunna ta ställning till hur problemet bör lösas. Utgångspunkten i det fortsatta arbetet bör dock enligt regeringen vara att samhället skall se till att den som har behov av det skall kunna få adekvat vård. Kriminalvårdsstyrelsen kommer att få i uppdrag att kartlägga omfattningen och typen av problem som hindrar placeringar utanför anstalt. Denna analys skall sedan ligga till grund för ett ställningstagande kring hur problemen kan lösas.

Enligt utskottets mening är § 34-placeringar ett bra instrument för att få narkotikamissbrukare i vård under verkställigheten. För att få så bra placeringar som möjligt är det angeläget att behandlingsplaneringen görs i samarbete med socialtjänsten i den intagnes hemkommun för att ta till vara erfarenheterna där och för att uppnå kontinuitet i vården. Möjligheten att genomföra § 34-placeringar är i själva verket central för att kriminalvården skall ha möjlighet att arbeta utifrån ett behandlingsperspektiv. Enligt utskottets mening är det uppdrag Kriminalvårdsstyrelsen nu får därför av största vikt för att komma till rätta med problemet. Arbetet härmed bör inte föregripas och ut-

skottet föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till motionerna So27, So28 och Ju311 i de nu behandlade delarna.

Kontrollåtgärder

I motionerna So30 yrkande 7 och Ju450 yrkande 35 (båda fp) begärs utökade möjligheter till kontroll av besökande och personal. I sistnämnda motion liksom i motion So34 (m) yrkande 19 anser motionärerna att hundar skall användas för kontroll av inpasserande. Slutligen föreslås i motionerna So27 yrkande 13 och So34 yrkande 18 (båda m) att s.k. glasruta skall införas. Detta innebär att bevakade besök ersätts med besök som sker under sådana förhållanden att den intagne och den besökande inte kan överlämna föremål till varandra.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att bestämmelserna om de kontrollåtgärder som kan vidtas inom såväl häkten och anstalter som inom frivården i allt väsentligt är ändamålsenligt utformade. Samtidigt som man kan konstatera att regelverket ger goda möjligheter att genom kontroll förhindra att narkotika förs in i anstalterna, förekommer dock sådan införsel i en på vissa håll ganska utbredd omfattning. Utskottet välkomnar därför att Kriminalvårdsstyrelsen får i uppdrag att ytterligare öka kunskapen och utveckla metoder för att förhindra att narkotika förs in på häkten och anstalter.

Vad gäller de förslag till förändringar som tagits upp i motionsyrkandena behandlar utskottet här först frågan om kroppsvisitation av personal och besökande.

Som regeringen anför i propositionen kan det inte uteslutas att även personal och andra som utför arbete inom anstalter och häkten i viss, om än begränsad, omfattning utnyttjas för narkotikainförsel. Av propositionen framgår att, när det gäller personalen, Kriminalvårdsstyrelsen upplyst att visitationsfrågan är föremål för arbetsrättsliga förhandlingar med personalens fackförbund. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte finns anledning att föregripa denna process, och utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till motionerna So30 och Ju450 i denna del.

Vidare delar utskottet uppfattningen att någon ökad slutenhet av anstalterna inte bör tillgripas, även om det skulle kunna förhindra en del av narkotika-inflödet. Öppenheten är avgörande för att minska de skadliga följderna av frihetsberövandet och för att främja den intagnes anpassning i samhället. Mot denna bakgrund anser utskottet, i likhet med regeringen, att det inte finns skäl att föreslå en rutinmässig kontroll av alla inpasserande. Också i dessa delar anser utskottet att socialutskottet bör avstyrka bifall till motionerna So30 och Ju450.

När det så gäller frågan om att införa glasruta anför regeringen i propositionen att det med ett sådant förslag aktualiseras flera viktiga frågor. Dels är det en fråga om för vilka uppgifter kriminalvårdens personal skall tas i anspråk för att på bästa sätt tillgodose både de intagnas behandling och säkerhet vid anstalten. Dels är det en fråga om på vilka sätt besök kan äga rum utan att narkotika förs in eller säkerheten vid anstalten äventyras på annat sätt samti-

diget som man inte inkräktar mer än nödvändigt på de intagnas rätt till integritet. För att lösa dessa frågor utan att göra anstalter och häkten än mer slutna bör man enligt regeringen överväga en ökad användning av hundar och olika hjälpmedel inom kriminalvården. Kriminalvårdsstyrelsen bör utreda vad det finns för olika hjälpmedel som kan användas i arbetet för att förhindra införsel av narkotika. Kriminalvårdsstyrelsen bör vidare utreda i vilken mån de olika hjälpmedlen kan bidra till att personalen kan användas till andra uppgifter än kontroll och övervakning samt vilken kostnad användningen av hjälpmedlen kan leda till.

Genom det uppdrag till Kriminalvårdsstyrelsen som härigenom aviseras får motionerna So27 och So34 i dessa delar anses vara tillgodosedda, och utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till desamma.

Handlingsplanens genomförande

En särskild nationell narkotikasamordnare

För att genomföra och följa upp handlingsplanen samt för att samordna de nationella narkotikainsatserna i övrigt aviserar regeringen i propositionen att en särskild narkotikasamordnare skall utses. Samtidigt som regeringen beslutade att överlämna propositionen med den nationella narkotikahandlingsplanen till riksdagen beslutade regeringen om direktiv till en sådan nationell narkotikasamordnare (dir. 2002:6). Den nationella narkotikasamordnaren skall dels genomföra och följa upp narkotikahandlingsplanen, dels samordna narkotikainsatserna på nationell nivå. Narkotikasamordnaren skall också kunna fungera som regeringens talesman i narkotikapolitiska frågor med uppgift att synliggöra och offensivt föra ut regeringens politik genom att delta i den offentliga narkotikapolitiska debatten och initiera offentliga diskussioner i olika frågor. Slutligen skall samordnaren bl.a. kunna ta initiativ till olika typer av översyner och vid behov föreslå nya initiativ.

Samordnaren skall verka under hela den period som handlingsplanen omfattar, dvs. till och med år 2005. Samordnaren skall årligen redovisa sin verksamhet till regeringen och avlämna sin slutrapport senast den 31 december 2005.

I motion So34 (m) yrkande 20 yrkas avslag på propositionen i denna del. Motionärerna anser att tillsättandet av en narkotikasamordnare är en otillräcklig åtgärd; dennes roll blir utan verkan om man inte samtidigt vidtar andra åtgärder som t.ex. att tillföra ökade resurser till myndigheterna på området. I motion So27 (m) yrkande 5 anser motionärerna att narkotikasamordnarens ställning bör vara starkare än den regeringen föreslagit och i motion So28 (c) yrkande 13 att samordnarens roll skall förtydligas.

Som framgått ovan ställer sig utskottet positivt till såväl att regeringen nu lägger fram en nationell narkotikahandlingsplan som till innehållet i densamma. En av de brister som kunnat konstateras för ett framgångsrikt arbete mot narkotika är avsaknaden av samordning av insatser på samtliga nivåer. Tillsättandet av en särskild samordningsfunktion är enligt utskottets mening

därför av stor betydelse för att handlingsplanen skall kunna få genomslag. Genom att narkotikasamordnaren även kommer att få rollen som regeringens talesman i narkotikapolitiska frågor förutsätter utskottet att frågan också får den förstärkta politiska prioritering som är nödvändig.

Utskottet konstaterar här avslutningsvis med tillfredsställelse att 325 miljoner kronor kommer att avsättas för genomförandet av handlingsplanen. Av dessa kommer, enligt regeringen, 60 miljoner kronor att överföras från rättsväsendet.

Mot bakgrund härav anser utskottet att socialutskottet bör avstyrka bifall till motion So34 i denna del samt att motionerna So27 och So28 i dessa delar inte bör föranleda något riksdagens uttalande då de får anses vara tillgodosedda.

Övriga frågor

Drograttfylleri

I motion So30 (fp) yrkande 10 begärs en utredning i syfte att minska antalet narkotikapåverkade bilförare. I motionen efterfrågas bl.a. ändrade beviskrav för att kunna döma för grovt rattfylleri i större utsträckning än i dag.

Enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott döms den som framför ett motordrivet fordon efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 ‰ i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. För rattfylleri döms också den som är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel att det kan antas att han inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt (s.k. kliniskt rattfylleri). Om rattfylleribrottet är att anse som grovt skall föraren dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1 ‰ i blodet, annars varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel eller framförandet av fordonet inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Sedan den 1 juli 1999 gäller en nollgräns för narkotika i trafiken. Det innebär att den som för ett motordrivet fordon med ett narkotiskt ämne i blodet döms för rattfylleri. Ett undantag från nollgränsen görs för den som intagit ett narkotikaklassat läkemedel i enlighet med läkares ordination. Frågan om dessa förare gjort sig skyldiga till rattfylleri skall bedömas enligt bestämmelserna om kliniskt rattfylleri.

Till skillnad från vad som gäller vid alkoholpåverkan finns det inte några fastställda gränsvärden för narkotika i trafiken. Bakgrunden till detta är att det för närvarande inte är möjligt att införa en reglering med gränsvärden för andra trafikfarliga medel än alkohol. Det allt överskuggande problemet i sammanhanget är att genom vetenskapliga studier eller på annat sätt fastställa sambandet mellan en viss påvisad koncentration av en drog i blodet och en viss trafikfarlig påverkan (prop. 1998/99:43 s. 22).

Detta innebär emellertid inte att narkotikapåverkade bilförare undgår ansvar för grovt rattfylleri. Den i bestämmelsen angivna promillehalten för alkohol är endast en av de omständigheter som kan föranleda att brottet bedöms som grovt; har den som är narkotikapåverkad varit avsevärt påverkad eller har bilfärden inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten kan brottet också vara att bedöma som grovt. Mot bakgrund härav, och då bestämmelserna om drograttfylleri nyligen varit föremål för såväl utredning som lagstiftning, anser utskottet att det inte finns skäl till en sådan översyn som föreslås i motion So30. Utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker bifall till motionen i denna del.

Stockholm den 5 mars 2002

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Reinfeldt

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Reinfeldt (m), Ingvar Johnsson (s), Margareta Sandgren (s), Ingemar Vänerlov (kd), Jeppe Johnsson (m), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd), Anita Siden (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c), Johan Pehrson (fp), Göran Norlander (s), Lennart Bolander (m), Yilmaz Kerimo (s) och Sture Arnesson (v).

Avvikande meningar

1. En nationell narkotikahandlingsplan

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

Den proposition som regeringen presenterar är inget annat än en ordrik skrivbordsprodukt, utan några konkreta förslag till operativa åtgärder för att förhindra spridningen av narkotika. Den rådande situationen kräver snabba och effektiva åtgärder av annat slag än som presenteras av regeringen. Därför anser vi att riksdagen bör avstyrka regeringens förslag till narkotikahandlingsplan och begära att regeringen återkommer med ett nytt förslag till handlingsplan i enlighet med vad som anförs i motion So34.

2. Drogtester av barn under 15 år

Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Jeppe Johnsson (m), Ragnwi Marcelind (kd), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

Den första och viktigaste åtgärden för att nå framgång med narkotikapolitiken måste vara att förhindra nyrekryteringen till missbruk. Polisen har med nuvarande regler små möjligheter att få fram bevis för narkotikamissbruk om den unge inte fyllt 15 år. Samtidigt kryper narkotikamissbruket i dag allt längre ned i åldrarna. Enligt vår mening behövs ökade befogenheter för polisen att vid misstanke om sådant missbruk ta urinprov på ungdomar från det att de fyllt tolv år. En lagändring bör utarbetas inom ramen för arbetet med att genomföra handlingsplanen. Det anförda innebär att vi anser att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So26, So27, So30, So31, So34, So35, Ju285, Ju322, Ju389 och So371 i berörda delar.

3. Specialiserade enheter inom polisen

Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Jeppe Johnsson (m), Ragnwi Marcelind (kd), Anita Sidén (m), Johan Pehrson (fp) och Lennart Bolander (m) anför:

Insatser från specialenheter som gatulangningsgrupper och den s.k. ravekommissionen har inneburit ett nytt sätt att arbeta med fokus på det enskilda missbruket. Genom en offensiv polisverksamhet upptäckts enligt vår mening tidigt långt fler missbrukare än genom någon annan myndighet eller institution. Vi anser därför att det skall finnas specialiserade narkotikaenheter i varje län, och att det i de större städerna skall finnas gatulangnings- och ungdomsgrupper för att en effektiv verksamhet skall kunna utvecklas. Dessutom bör varje polismyndighet inrätta särskilda enheter för att bekämpa narkotika i ungdomsmiljöer, på samma sätt som finns inom Polismyndigheten i Stockholms län. Det får ankomma på regeringen att genom Rikspolisstyrelsen föranstalta om en sådan organisationsförändring.

Det anförda innebär att vi anser att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So 27, So30, So34 och Ju322 i nu berörda delar.

4. Utbildning av narkotikahundar

Gunnel Wallin (c) anför:

Narkotikahundar är ett viktigt verktyg i polisens, liksom i tullens och kriminalvårdens, bekämpning av narkotika. Jag anser därför att fler narkotikahundar bör utbildas för att underlätta bl.a. polisens arbete. Något behov av att invänta redovisningen av de uppdrag som regeringen aviserat anser jag inte föreligga. Det får ankomma på regeringen att se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det anförda innebär att jag anser att socialutskottet bör tillstyrka motion So28 i denna del.

5. Särskilda spaningsmetoder, m.m.

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

Enligt vår mening bör det i handlingsplanen ingå en kartläggning av polisens nuvarande arbetsmetoder och lagstiftning. I denna bör förutsättningarna för hemlig avlyssning utredas, liksom möjligheterna att förverka tillgångar som åtkommit genom brottslig verksamhet. Det får ankomma på regeringen att tillsätta en sådan utredning. Härmed anser vi att socialutskottet bör tillstyrka motion So34 i denna del.

6. Särskilda spaningsmetoder, m.m.

Ingemar Vänerlov (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c) anför:

Brottsligheten blir allt grövre och svårutredd vilket ställer nya krav på polisens arbets- och spaningsarbete. Vi menar att utredningsmetoderna måste effektiviseras för att möta dessa nya krav. Ett sätt är enligt vår mening att införa möjlighet till buggning vid misstanke om grova brott. Beslut om sådan buggning måste givetvis föregås av ytterst omsorgsfulla överväganden. Bland annat måste klargöras hur man bäst skall förfara för att undvika kränkning av oskyldigas integritet och hur överskottsinformation skall hanteras.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag om att införa buggning. Det sagda innebär att vi anser att socialutskottet bör tillstyrka motion So28 i denna del.

7. Kräkmedel

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m), Johan Pehrson (fp) och Lennart Bolander (m) anför:

Enligt vår mening bör det införas en möjlighet att använda kräkmedel för att komma åt langning av narkotika på ett mer effektivt sätt. En förutsättning måste dock vara att det skall finnas beslut av åklagare om att få använda kräkmedel. Vi menar sålunda att det av Narkotikakommissionen framlagda förslaget bör genomföras. Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag. Detta innebär att vi anser att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So27, So30 och So34 i dessa delar.

8. Straffskalor, m.m.

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

Vi anser att en översyn bör göras av såväl straffskalorna för narkotikabrott som av tillämpningen av desamma. Nya påföljder behövs för ringa narkotikabrott. Dagens praxis är inte ändamålsenlig; den har låg eller ingen avhållande effekt. För att ge domstolarna ökat utrymme att döma till annan påföljd, exempelvis skyddstillsyn i förening med föreskrifter om drogfrihet och regelbundna drogtester, bör maxstraffet höjas. Vi anser det också motiverat att införa livstidsstraff för grovt narkotikabrott. Vidare anser vi att straffen för hantering av växtdrogen kat bör skärpas. En sådan översyn av straffskalorna och tillämpningen av desamma bör göras inom ramen för genomförandet av narkotikahandlingsplanen och förslag till lagändringar läggas fram i enlighet med vad vi nu anför. Detta skulle bidra till en något mer handlingskraftig handlingsplan. Vi anser alltså att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So27, So34, Ju211 och Ju322 i dessa delar.

9. Kriminalvård

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

Fängelserna måste bli narkotikafria. För att kunna uppnå detta måste narkotikahandlingsplanen även här stärkas och göras mer konkret. För att komma till rätta med dagens situation – med en stor andel missbrukare och intagna som utvecklar missbruk under fängelsetiden – måste det inom varje kriminalvårdsregion skapas drogfria enheter. Tillgången till droger på fängelserna måste stoppas, dels för att våldet på anstalterna skall minska, dels för att hjälpa de intagna att anpassa sig till ett liv i frihet efter avtjänat straff. För att uppnå detta finns flera metoder. En åtgärd är att kontrollera inpasserande med hjälp av hund. En annan är att införa besök utan fysisk kontakt genom särskilda besöksrum med en glasruta mellan den intagne och besökaren. Vidare är det viktigt att kriminalvården ges utrymme för att differentiera de intagna. Narkotikahandlingsplanen bör kompletteras i angivna avseenden.

Det sagda innebär att vi anser att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So27, So34, Ju322 och Ju359 i här behandlade delar.

10. Kriminalvård

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Ett angeläget mål för narkotikapolitiken måste vara att hålla anstalter och häkten fria från droger och att personalen får resurser och möjligheter att på ett effektivt sätt kontrollera att drogfriheten efterlevs. Det sistnämnda kan uppnås genom att använda urinprovstagning i större utsträckning än i dag vid misstanke om missbruk inom kriminalvården. Ett annat sätt är att införa generella regler för bevakade besök för dem som dömts till kortare fängelsestraff för narkotikabrott. Vidare bör man införa sektionering och smågruppssystem på anstalterna för att förhindra handel med droger. Genom utslussningsboende skulle de intagna på ett bättre sätt kunna förberedas på ett liv utanför anstalten. Narkotikahandlingsplanen bör kompletteras i angivna avseenden.

Det sagda innebär att vi anser att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So35 och Ju424 i nu behandlade delar.

11. Kriminalvård

Gunnel Wallin (c) anför:

Enligt min mening är det en självklarhet att anstalterna skall vara narkotikafria. Omfattningen av kontrollåtgärder måste därför öka. Urinprovstagningar och grundliga visitationer på anstalter och häkten bör genomföras oftare och narkotikahundar användas i större omfattning. En annan åtgärd som bör vidtas är att öka differentieringen av de intagna samt att förbättra samverkan mellan kriminalvård och kommuner för att få till stånd § 34-placeringar i nödvändig utsträckning. Narkotikahandlingsplanen bör kompletteras i angivna avseenden. Jag anser att socialutskottet mot denna bakgrund bör tillstyrka motionerna So28 och Ju311 i nu behandlade delar.

12. Kriminalvård

Johan Pehrson (fp) anför:

Enligt min mening skulle insatserna mot narkotika på anstalterna påtagligt kunna förbättras om såväl personal som besökande rutinmässigt kunde kroppsvisiteras vid inpasseringen till en anstalt. Jag anser mot denna bakgrund att det inom ramen för handlingsplanen bör företas en översyn av reglerna om permission och besök vid fängelserna i syfte att åstadkomma narkotikafria anstalter. Härmed anser jag att socialutskottet bör tillstyrka motionerna So30 och Ju450 i dessa delar.

13. En särskild narkotikasamordnare

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

Med vetskap om den akuta situation som i dag råder är regeringens besked om en särskild narkotikasamordnare enligt vår mening otillräckligt. Problemområde efter problemområde pekas ut i handlingsplanen utan att följas upp av konkreta åtgärder som t.ex. mer resurser och nya verktyg för myndigheterna på kontrollområdet. Avsaknaden av konkreta förslag innebär att den nationella samordnaren får en omöjlig uppgift. Enligt vår mening bör propositionen därför avslås i denna del. Socialutskottet bör alltså tillstyrka motion So34 i denna del.

14. En särskild narkotikasamordnare

Gunnel Wallin (c) anför:

Regeringen har tillsatt en narkotikasamordnare vars arbete blir att utveckla samarbetet mellan myndigheter, kommuner, landsting och frivilligorganisationer. Samordnaren skall även bedriva opinionsarbete samt rapportera till regeringen. Enligt min mening är samordnarens roll otydlig. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förtydligande av dennes roll. Detta innebär att socialutskottet bör tillstyrka motion So28 i denna del.

15. Drograttfylleri

Johan Pehrson (fp) anför:

Trots införandet av en nollgräns för narkotika i trafiken synes antalet narkotikapåverkade bilförare inte ha minskat. Enligt min mening kan en av anledningarna vara att lagstiftningen inte verkar tillräckligt avskräckande. Som bevisläget är i dag – utan särskilt angivna gränsvärden – är det nämligen svårt för åklagaren att bevisa att den narkotikapåverkade bilföraren gjort sig skyldig till grovt rattfylleri. Enligt min mening bör därför lagstiftningen ses över i syfte att underlätta beviskraven för åklagaren på samma sätt som vid grovt rattfylleri vid påverkan av alkohol. Detta innebär att jag anser att socialutskottet bör tillstyrka motion So30 i denna del.

Särskilda yttranden

1. Ökade resurser till polisen

Fredrik Reinfeldt (m), Jeppe Johnsson (m), Anita Sidén (m) och Lennart Bolander (m) anför:

De rättsvårdande myndigheterna måste tillföras tillräckligt med resurser för att kunna driva narkotikabekämpningen. Särskilt viktigt är det att polisen tillförs ytterligare resurser för att fler poliser skall kunna rekryteras. Under nästkommande treårsperiod vill vi därför tillföra polisen 2,2 miljarder kronor utöver vad regeringen föreslagit, och fram till år 2010 bör enligt vår mening poliskåren utökas till 20 000 poliser.

2. Ökade resurser till polisen

Ingemar Vänerlov (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Den nedrustning som skett inom rättsväsendet har fått allvarliga konsekvenser. Trots förhållandevis stora anslagshöjningar till polisen har en mycket liten del av resursförstärkningarna nått den faktiska verksamheten. Att säga sig vilja bekämpa narkotikan och intensifiera detta arbete inom ramen för befintliga medel är minst sagt anmärkningsvärt. I vårt budgetalternativ för innevarande år avsatte vi 380 miljoner kronor till polisorganisationen utöver regeringens förslag. Polisen måste enligt vår mening få ökade resurser bl.a. för att kunna arbeta med t.ex. narkotikainformation i skolorna. Ökade resurser till polisen skulle också innebära att fler civila skulle kunna anställas för att avlasta poliser från administrativt arbete. Slutligen skulle behovet av att utbilda fler poliser bättre kunna tillgodoses.

3. Ökade resurser till polisen och kriminalvården

Gunnel Wallin (c) anför:

De senaste årens nedskärningar inom polisen och kriminalvården har satt djupa spår. Inte minst gäller detta inom kriminalvården där det i dag saknas utrymme för att bedriva en tillräckligt god verksamhet. Att lyckas med behandlingen av narkotikamissbrukare är en av kriminalvårdens mest angelägna uppgifter, och det är givetvis bra att regeringen skjuter till medel för att denna verksamhet skall kunna förstärkas. Enligt min mening är det emellertid inte tillräckligt. Med Centerpartiets budgetalternativ för innevarande år hade detta arbete kunnat bedrivas med än större kraft. Vi satte nämligen av 100 miljoner kronor mer än regeringen till kriminalvården. Också polisen ansåg vi skulle få ett i förhållande till regeringen ökat anslag, med ca 219 miljoner kronor.

4. Ökade resurser till polisen

Johan Pehrson (fp) anför:

Med Folkpartiets förslag till budget för år 2002 hade polisen haft bättre möjligheter att arbeta mot förekomsten av narkotika. Vi föreslog nämligen att polisen skulle erhålla 300 miljoner kronor utöver det som blev riksdagens beslut. Då hade polisen bl.a. kunnat bygga ut närpolisverksamheten med dess starka brottsförebyggande inslag.

Förteckning över behandlade förslag

Motioner väckta med anledning av propositionen

2001/02:So26 av Carl-Axel Johansson (m) (delvis):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidig upptäckt och behandling av narkotikamissbruk.

2001/02:So27 av Maud Ekendahl och Elizabeth Nyström (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om narkotikasamordnaren.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drogtester av misstänkta från tolv års ålder.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införsel och illegal narkotikahandel. *(delvis)*

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om § 34-placeringar.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om glasrutan.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behandlingshem.

15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i påföljden för ringa narkotikabrott i enlighet med vad som anförs i motionen.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisen.

2001/02:So28 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att minska narkotika och alkohol i fängelserna.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidare utvecklad samverkan mellan kommunerna och kriminalvården.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad utslussningssituation.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av fler narkotikahundar.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta buggning vid fall där grov brottslighet misstänks föreligga.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förtydligande av narkotikasamordnarens roll.

2001/02:So29 av Göran Magnusson (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en länsvis inventering av behovet av mer resurser för vård, socialarbetare, polis och förebyggande insatser.

2001/02:So30 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilda polisenheter inrättas över hela landet för att bekämpa narkotikamissbruk.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunna använda kräkmedel för att komma åt svalda narkotikakapslar hos misstänkta narkotikalangare.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av reglerna för permission och besök vid fängelserna i syfte att åstadkomma narkotikafria anstalter.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att föreslå riksdagen åtgärder för att minska antalet narkotikapåverkade bilförare.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att drogtesta barn under 15 år.

2001/02:So31 av Anne-Katrine Dunker och Ewa Thalén Finné (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om urinprov.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens resurser.

2001/02:So34 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:91 och begär att regeringen återkommer med ett nytt förslag till handlingsplan i enlighet med vad som anförs i motionen.

7. Riksdagen beslutar att polisen skall ha möjlighet att drogtesta ungdomar över tolv år när misstanke finns om användning av narkotika.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av länsvisa grupper inom polisen, med Stockholms ravekommission som förebild.

9. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning avseende förutsättningarna för hemlig televlyssning och förverkande av tillgångar som åtkommit genom brottslig verksamhet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen behovet av en ökning av poliskåren.
14. Riksdagen beslutar om användande av kräksirap för att säkra bevisning om narkotikabrott enligt vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen behovet av skärpta straffsatser för narkotikabrott.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upphandling av vårdprogram till kriminalvården från externa vårdgivare.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om narkotikafria fängelser.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besöksrum med glasruta.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontroll av inpasserande i fängelser med narkotikahundar.
20. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om en särskild narkotikasamordnare.

2001/02:So35 av Lars Gustafsson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att provtagning på ungdomar under 15 år bör bli tillåten vid allvarlig misstanke om narkotikamissbruk.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om polisens möjligheter att arbeta brottsförebyggande genom besök i skolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att rekrytera fler civilanställda för att avlasta polisen från administrativt arbete.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om bristande personalresurser i gatulangningsgrupper och behovet av att utbilda fler poliser.
13. Riksdagen begär att regeringen ser över narkotikastrafflagen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att drogtester används i större utsträckning vid misstanke om missbruk inom kriminalvården.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att man bör införa sektionering och smågruppssystem på anstalterna.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om övervakade besök för dem som dömts till fängelse en kortare tid för narkotikabrott.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om olika stadier i motivationsutvecklingen samt utslussningsboende.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en större medelstilldelning till kriminalvårdens verksamhet.

Motioner väckta under allmänna motionstiden

2001/02:Ju211 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa straffsatserna för narkotikabrott gällande kat.

2001/02:Ju285 av Sten Tolgfors (m):

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring vad gäller möjligheten att drogtesta också ungdomar under 15 år vid misstanke om drogpåverkan, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Ju311 av Gunnel Wallin m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omfattningen av kontrollåtgärder för att minska narkotika och alkohol inom anstalterna måste öka genom bl.a. fler urinprovstagningar och grundliga visitationer samt ökat antal narkotikahundar.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av samverkan mellan kommunerna och kriminalvården när det gäller de så kallade § 34-placeringarna.

2001/02:Ju322 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa på tidiga insatser mot ungdomars missbruk genom speciella narkotikaenheter.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge polisen möjlighet att kontrollera ungdomar fr.o.m. tolv års ålder vid skälig misstanke om narkotikapåverkan.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa narkotikafria anstalter genom ökad kontroll och ökat antal motivationsenheter.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föra in livstidsfängelse i straffskalan för grovt narkotikabrott.

2001/02:Ju326 av Britt-Marie Lindkvist och Christina Nenes (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fler drogfria anstalter.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om stöd till narkotikamissbrukare som vill sluta, genom bl.a. särskilda motivationsprogram och avdelningar på anstalter.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs vad gäller utbildning och kompetensutveckling för anstaltspersonalen.

2001/02:Ju359 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av drogfria fängelser.

2001/02:Ju389 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att provtagning på ungdomar under 15 år bör bli tillåtet vid allvarlig misstanke om narkotikamissbruk.

2001/02:Ju424 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drogfria anstalter.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler motivations- och behandlingsplatser.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om väl fungerande motivationsavdelningar med kognitiva program.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa generella regler för övervakade besök för dem som dömts till fängelse för narkotikabrott i två tre månader.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa motivationsanstalter i tre steg.

2001/02:Ju450 av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp):

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om narkotikabekämpning inom kriminalvården.

2001/02:So371 av Anne-Katrine Dunker och Ewa Thalén Finné (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ändrad lagstiftning.

Innehållsförteckning

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utskottet	2
Yttrandets omfattning	2
En nationell narkotikahandlingsplan	2
Tidiga insatser	4
Drogtester av barn under 15 år	4
Insatser mot utbudet	6
Organisation och metoder	6
Särskilda spaningsmetoder, m.m.	7
Kräkmedel	7
Straffskalor, m.m.	8
Kriminalvård	10
Allmänt om kriminalvårdens insatser	10
§ 34-placeringar	11
Kontrollåtgärder	13
Handlingsplanens genomförande	14
En särskild nationell narkotikasamordnare	14
Övriga frågor	15
Drograttfylleri	15
Avvikande meningar	17
1. En nationell narkotikahandlingsplan	17
2. Drogtester av barn under 15 år	17
3. Specialiserade enheter inom polisen	17
4. Utbildning av narkotikahundar	18
5. Särskilda spaningsmetoder, m.m.	18
6. Särskilda spaningsmetoder, m.m.	18
7. Kräkmedel	19
8. Straffskalor, m.m.	19
9. Kriminalvård	19
10. Kriminalvård	20
11. Kriminalvård	20
12. Kriminalvård	20
13. En särskild narkotikasamordnare	21
14. En särskild narkotikasamordnare	21
15. Drograttfylleri	21
Särskilda yttranden	22
1. Ökade resurser till polisen	22
2. Ökade resurser till polisen	22
3. Ökade resurser till polisen och kriminalvården	22
4. Ökade resurser till polisen	23
Förteckning över behandlade förslag	24
Motioner väckta med anledning av propositionen	24
Motioner väckta under allmänna motionstiden	27